

Litteratur

THEDE PALM:

Sverige i krigets slutskede

Den som vill läsa Gunnar Hägglöfs nya bok "Vägen ut" (Norstedts) gör klokt i att först läsa om delar av fjolårets bok av samme författare, "Det kringrända Sverige". Årets bok utgör nämligen fortsättning och slut på den sistnämnda. Att de två hör samman betonas ytterligare genom att "Det kringrända Sverige" börjar med en längre föredragning, eller man kan rent av kalla den föreläsning, som Hägglöf som ambassadör i Paris så sent som 1968 höll för general de Gaulle. Slutet på detta anförande och generalens kommentarer publiceras nu i år som avslutning och avrundning i "Vägen ut". Det är ett originellt grepp; läsaren måste fråga sig hur författaren kommit ihåg allt detta. Hägglöf har särskilt angivit att han samma dag som han togs emot av de Gaulle nedtecknat vad som sades dem emellan. Även med hänsyn till den tränade diplomatens förmåga att ordagrant återge ett samtal är detta en prestation.

Hägglöfs långa anförande innehöll en redogörelse för hur Sverige undvek att bli indraget i andra världskriget och hur landet drog sig ut ur alla svårigheter. Han hade själv varit utrikesråd under Sandler som utrikesminister och därefter ett par månader statsråd med utrikes handelsfrågor som huvuduppgift. Han måste lämna Per Albin Hanssons regering, när denne bildade sin samlingsregering hösten 1939, men stod fortfarande statsministern nära. Därigenom hade han ovanliga möjligheter att följa den utrikespolitiska utvecklingen och svenska ställningstaganden. Det är denna utveckling han återger i båda sina böcker, fastän kanske något vinklad och sedd ur handelspolitisk synpunkt. Det är också vad han delgav de Gaulle.

Det kan förefalla litet onödigt med dessa upprepningar, men de hör till Hägglöfs berättarstil. Han gör utvecklingar långt bortom Sverige – hans resonemang om Stalins reaktion på det tyska överfallet 1941 är bara ett exempel. Han tar läsaren med sig både fram och tillbaka i tiden, i ett fall ända till Ålandsfrågan. Han citerar vad han själv sagt vid olika tillfällen och i andra böcker. Om alltså allting inte är nytt är det ändå roligt att läsa. Boken är, som vanligt hos Hägglöf, medryckande.

När det gäller förhandlingarna mellan Sverige och å ena sidan Tyskland, å den andra Storbritannien och USA, slår det en vilket litet antal människor som var engagerade och som måste behärska allt. Hägglöf själv förekom nästan alltid då det gällde Tyskland, men han var också med både i London och i Washington. Bröderna Wallenberg, som Per Albin Hansson så väl förstod att utnyttja, delade sig så att Jacob tog sig an Tyskland och Marcus Storbritannien. Ytterligare ett antal industrimän hjälpte till. Från UD märktes framför allt Boheman. Han kom ju i förgrunden i fråga om det mesta. En viss stingslighet ifråga om Boheman tycker man sig ana hos Hägglöf, men i det hela rörde det sig om ett lagarbete.

Det är väl en svaghet i Hägglöfs bok att han, som såg detta arbete på nära håll, har så litet att säga om dem som utförde det. Djupdykningar i personligheter ingår inte i hans litterära stil. Undantag finns emellertid. Hägglöf antecknar både nya och okända drag i utrikesminister Christian Günthers karaktär, och så litet som man vet om denne, är det lyckligt att någonting bevaras. Förhoppningsvis finns mera att samla.